

Вікторія Віталіївна УВАРОВА

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: stavrauditfirm@gmail.com

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ БАНКІВСЬКИХ
КРЕДИТНИХ ЛІНІЙ**

Уварова, В. В. Сучасні проблеми функціонування міжнародних банківських кредитних ліній [Текст] / Вікторія Віталіївна Уварова // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. – Том 28. – № 2. – С. 85-90. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У статті розглядаються теоретичні та практичні сторони такого виду кредитування як міжнародна кредитна лінія. Зазначено правила надання кредитної лінії. Розглянуто історію співпраці країни з різними установами міжнародного кредитування. У роботі також репрезентовано механізм надходження грошей до бюджету країни ззовні.

Ключові слова: міжнародна кредитна лінія; банківський сектор; Міжнародний валютний фонд; Європейський банк реконструкції та розвитку; банк.

Viktoriia Vitaliivna UVAROVA

Kharkiv National University named after V. N. Karazin
E-mail: stavrauditfirm@gmail.com

PROBLEMS OF THE FUNCTIONING OF INTERNATIONAL BANKING CREDIT LINES

Abstract

The article deals with the theoretical and practical aspects of such type of lending as an international credit line. The rules for granting a credit line are indicated. The history of cooperation of the country with various international lending institutions is considered. The paper also presents the mechanism for the flow of money to the budget of the country outside.

Keywords: international credit line; banking sector; International Monetary Fund; European Bank for Reconstruction and Development; Bank.

JEL classification: G21

Вступ

Нині в кожній економічно розвинутій країні основну частку доходу державного бюджету забезпечують малий та середній бізнес. На жаль, у нашій країні частка таких видів бізнесу залишається невеликою. Саме фінансова проблема не дає малому бізнесу активно розвиватись, тобто саме від нестачі фінансових коштів [1] та неефективності їх використання потерпає малий та середній бізнес.

На сьогодні банківський сектор України залишається недосконалим і не відповідає вимогам реальної конкурентоспроможності економіки. За загальними даними діяльність банківського сектору характеризується як збиткова та має численну кількість проблем, які були спричинені як кризовими явищами економіки, так і грошово-кредитною політикою Національного банку України (НБУ), внутрішніми факторами, які відносяться до банківського сектору, і діями держави.

Одну з найголовніших ролей у нагромадженні фінансових ресурсів для забезпечення розвитку національної економіки відіграє міжнародний кредит. Важливого значення набуває оцінка перспективи подальшого співробітництва з міжнародними кредитними організаціями, бо саме вони надають Україні міжнародні кредити. Останніми роками актуальність залучення ресурсів міжнародного кредиту для економіки України зростає, у зв'язку зі збільшенням диспропорцій між обсягами інвестицій та внутрішніми заощадженнями це може загрожувати економічній безпеці держави.

Отже, Україні необхідне залучення значних обсягів міжнародних кредитних ліній, які висувують завдання, з одного боку, відстоювати національні інтереси у сфері зовнішньоекономічних відносин, а з іншого, - забезпечувати фінансову та інвестиційну привабливість країни. Саме тому дослідження зазначеної теми є досить актуальним [2].

Проблеми міжнародного кредитування та його роль в економіці України протягом останніх років досліджують українські вчені В. Барановський, М. Бех, В. Геєць, В. Колосова, О. Михайлик, І. Фурман, Л. Шинкарук та ін. «Міжнародний кредит, – стверджує М. Бех, – є однією з найважливіших складових сучасних міжнародних економічних відносин» [3, с. 197]. Досліджуючи динаміку світового ринку міжнародного кредиту, І. Фурман зазначав, що міжнародний кредит як найбільш поширена форма запозичення є лідером залучення зовнішніх фінансових ресурсів в економіки держав світу [4, с. 111].

Мета статті

Метою статті є аналіз проблем одного з сучасних методів кредитування в Україні – міжнародних кредитних ліній.

Виклад основного матеріалу дослідження

Міжнародна кредитна лінія – зобов'язання банку видавати клієнтові кредит у певному обсязі протягом зазначеного у договорі періоду часу. Кредитна лінія має певні відмінності від одноразового кредитування, різниця в тому, що при кредитній лінії клієнт може отримувати позику не один раз в якийсь день, а тоді, коли вона буде йому справді потрібною, частинами, або взагалі не використовувати кредитні кошти.

Строк дії договору кредитної лінії, як правило, становить від 1 до 3 років, але може визначатись, з огляду на об'єкт кредитування. Розмір відсоткової ставки за користування кредитною лінією встановлюється за домовленістю сторін, але не може бути нижчим від базової (гранично мінімальної) відсоткової ставки. Ліміт кредитної лінії може переглядатися за згодою сторін як на вимогу банку (при погіршенні фінансового стану позичальника, зменшення вартості засобів забезпечення тощо), так і через обґрунтоване клопотання позичальника (при збільшенні обсягів виробництва, товарообігу).

Якщо ж фінансовий стан позичальника погіршився, банк має право відмовити позичальнику в одержанні наступного траншу на певний період або може взагалі припинити надавати кредит та почати вимагати дострокового повернення раніше наданого кредиту, що в обов'язковому порядку зазначається у договорі кредиту.

Кредитні лінії також можуть відкривати для іноземних постачальників на проведення робіт або на оплату закуплених послуг (товарів). Є декілька видів кредитних ліній, а саме: спеціального призначення та загального. Кредитні лінії спеціального призначення відкриваються задля кредитування конкретних інвестиційних проектів. Механізм кредитних ліній загального призначення передбачає відкриття кредиту на певну суму та дозвіл на кредитування різних імпортерів у країні.

На сьогодні функціонують декілька установ міжнародного кредитування, які відкривають кредитні лінії, це такі, як МВФ, Світовий банк, ЄБРР тощо [5]. Говорячи про ефективність реалізації проектів і ролі ЄБРР в забезпеченні економічного зростання МСБ в Україні, необхідно зазначити, що протягом терміну дії програми за рахунок коштів кредитних ліній створено понад 5 тис. робочих місць, що безпосередньо вплинуло на зростання макроекономічних показників як у регіонах, у яких були реалізовані програми, так і в країні загалом [6].

За кількістю наданих Україні кредитів МВФ є на першому місці. Сума всіх кредитів, залучених за роки незалежності, складає 29,5 млрд дол. США. Українська влада підписувала програми про співпрацю з МВФ щодо проведення реформ, проте жодного разу не виконала своїх зобов'язань. Якими б складними для виконання не були вимоги МВФ, але кредитор має право висувати свої вимоги до позичальника.

Одним з найважливіших обов'язків МВФ є надання кредитів державам-членам, що стикаються з фактичними або потенційними труднощами в області платіжного балансу. Ця фінансова позиція допомагає країнам, що прагнуть поповнити свої міжнародні резерви, стабілізувати свої валюти, продовжувати оплачувати імпорт і відновити умови для активного економічного зростання одночасно з прийняттям заходів щодо виправлення первинних проблем. На відміну від банків розвитку, МВФ не надає кредити на конкретні проекти [7]. МВФ має свої певні кредитні інструменти, які розроблені для забезпечення різних потреб, які пов'язані з платіжним балансом, а також для реагування на певні ситуації різного змісту його держав-членів.

Одним з таких видів інструментів МВФ є гнучка кредитна лінія (ГКЛ). ГКЛ взагалі характерна для країн з дуже хорошими основними економічними показниками, належною економічною політикою і успішною практикою проведення політики. Лише на прохання відповідних держав-членів для країн, які звичайно ж відповідають всім критеріям доступу, затверджується домовленість про ГКЛ. ГКЛ діє протягом одного або двох років, при цьому проводять огляд відповідності критеріям після одного року. Лише беручи до уваги конкретну ситуацію, визначають доступ, проте на нього не поширюються ліміти

доступу, засоби можуть надавати поетапно або ж одним платежем. Кошти в межах ГКЛ не надаються через реалізацію конкретних домовленостей щодо економічної політики, як у випадку з кредитом «Стенд – бай» (СБА), оскільки країни, які відповідають умовам ГКЛ, показали позитивні результати у виконанні певних заходів макроекономічної політики. Терміни погашення ГКЛ є такими самими, як і в межах СБА.

Неповний перехід до ринкової економіки після розпаду Радянського Союзу і поганого ділового клімату є причинами слабких економічних показників України. З 1992 року, коли почалася співпраця України і МВФ, Україна отримала від фонду майже 19 млрд дол. США кредитів. Більшу частину - майже 14,5 млрд дол. США - отримано в період після фінансової кризи 2008 року.

У квітні 2014 року МВФ затвердив дворічну програму, яка в березні 2015 року була перетворена в чотирирічну програму з кредитною лінією на загальну суму 17,5 млрд дол. США, щоб допомогти повернути Україні стійкий і всеосяжний шлях зростання. Вже того ж року Україна отримала від МВФ два транші на загальну суму 4,6 млрд дол. США, водночас протягом року було погашено 3,7 млрд дол. США за залученими раніше кредитами, уряд зі свого боку вжив жорстких заходів щодо стабілізації економіки, але прогрес у структурних реформах був неоднозначним [7].

МВФ надає позики за пільговими та несільськогосподарськими домовленостями. Угода про кредитування, подібна до кредитної лінії, затверджена Виконавчим комітетом МВФ для підтримки програми коригування країни. Угода вимагає, щоб учасник дотримувався певних умов і підлягав періодичним оглядам, щоб продовжувати використовувати його. (див.табл.1)

Таблиця 1. Історія кредитних механізмів в Україні станом на 31 серпня 2017 року (In Thousands of SDRs) [8]

Об'єкт	Дата домовленості	Дата закінчення строку дії	Погоджена сума	Взята сума (Amount Drawn)	Непогашена сума
Фонд розширеного фінансування	11.03.2015	10.03.2019	12 348 000	6 178 260	6 178 260
Режим очікування	30.04.2014	10.03.2015	10 976 000	2 972 670	2 715 420
Режим очікування	28.07.2010	27.12.2012	10 000 000	2 250 000	-
Режим очікування	05.11.2008	28.07.2010	11 000 000	7 000 000	-
Фонд розширеного фінансування	04.09.1998	03.09.2202	1 919 950	1 193 000	-
Режим очікування	10.05.1996	23.02.1997	598 200	598 200	-
Режим очікування	07.04.1995	06.04.1996	997 300	538 650	-
Всього	-	-	36 726 250	19 537 780	8 893 680

Розглянемо, куди потрапляють кредити МВФ. Вони не надходять безпосередньо до бюджету і так само не виходять з нього. Ці кошти потрапляють до балансу НБУ та звідти вже нікуди не рухаються. Тому можна сказати, що НБУ, так само, як і уряд, є стороною переговорів і підписантом Меморандуму про співпрацю.

Саме НБУ вступає у зв'язок з Міністерством фінансів і за внутрішніми процедурами бере участь у фінансових операціях уряду. Може бути узгоджена окрема домовленість між МВФ, НБУ і урядом, тоді певні види операцій будуть проводитись за ці кошти.

Можна навіть сказати, що, користуючись коштами МВФ, НБУ бере участь у фінансуванні бюджету. Це все проходить не в доларах або євро. Все відбувається так: спочатку нацбанк продає валюту, за це отримує гривні, потім купує облігації і у підсумку тримає ці облігації. Але тоді уряд повинен діяти так, щоб у майбутньому міг розрахуватись із НБУ. Так само завдяки НБУ проходить і зворотний процес – повернення позик МВФ. Коли в країні збільшується валовий продукт, в економіці з'являється більше

грошей. До НБУ постачаються долари від експорту і завдяки цьому банківські валютні запаси зростають, саме з них повертаються позики.

За той час, на який розрахована програма співпраці, НБУ повинен збільшити свої резерви настільки, щоб міг здійснити всі виплати. Але це залежить саме від того, як злагоджено працює економіка країни. Якщо ж країна не накопичує достатньо грошей, доводиться брати нові позики, щоб віддати попередні [9].

Розглянувши такий метод кредитування, як кредитна лінія, виявлено, що його перевагою є те, що позичальник може взяти позику у рамках певного ліміту у будь-який момент, коли вона буде йому потрібною. Це допомагає знизити витрати на обслуговування кредиту. На жаль, цей метод має певні вади, недоліком є те, що при виникненні будь-яких проблем із закриттям попереднього траншу банк може зменшити або ж закрити кредитний ліміт, а на незатребуваний ліміт кредитної лінії ввести додаткову комісію.

Отже, однією з основоположних проблем світової економіки є проблема недостатності інвестиційних ресурсів та боротьби за їхнє якісне використання. Тому задля реалізації державних інтересів кожній державі потрібно шукати нові методи та форми впливу на політичне та економічне середовище. Здійснюючи міждержавні позики, країна має змогу використовувати додаткові можливості, що відкриваються перед нею. В умовах сталого розвитку, за допомогою податків держава отримує достатню кількість коштів, щоб нормально функціонувати. Якщо ж коштів недостатньо, вийти з такої ситуації допомагає укладання та виконання угоди позики.

Проблеми, які стосуються зовнішнього боргу, охоплюють не лише сферу економіки, а мають ще й політичні наслідки. Якщо зовнішній борг надто високий, стає неможливим проведення незалежної економічної політики, оскільки зовнішні кредитори починають насаджувати країні не лише умови погашення боргу, але й заходи внутрішньої економічної політики. Зовнішній борг не дає державі вільно діяти та обирати власну стратегію розвитку [10].

Групою Світового Банку (ГСБ) розроблено концепцію партнерства з Україною на 2017-2021 фінансові роки [11]. У цьому документі вказано, що кредитні лінії можуть використовуватись на засадах тісної координації з іншими операціями ГСБ та інших партнерів.

Вибір нових напрямів діяльності протягом періоду реалізації Концепції здійснюватиметься на основі чотирьох принципів:

- по-перше, діяльність ГСБ буде спрямована на розширення участі приватного сектору та забезпечення функціонування ринків шляхом: – впровадження систем, що забезпечують функціонування ринків, зокрема, шляхом застосування Дорадчих послуг та аналітики (ДПА) ГСБ для сприяння реалізації ключових реформ у сфері державної політики, які уможливають вхід приватних інвесторів на ринки; – розбудови спроможності та навичок, що сприяють відкриттю українськими виробниками нових можливостей на ринках: наприклад, шляхом допомоги в дотриманні певних стандартів якості;
- по-друге, стратегічній аналітичній роботі перевага віддаватиметься більшою мірою, ніж у минулому;
- по-третє, для сприяння реалізації ключових реформ у сфері державної політики використовуватиметься багатогалузеве фінансування політики розвитку, що надаватиметься в координації з МВФ та іншими партнерами у сфері розвитку;
- по-четверте, інвестиційні проекти використовуватимуться для надання підтримки в реалізації ключових додаткових реформ за наявності у МБРР відповідних ресурсів.

Другим завданням у рамках цільового напрямку 2 є зміцнення фінансового сектору та закладення основ для надійного розвитку кредитування. Це завдання має на меті не лише гарантування стабільності фінансового сектору, але й сприяння функціонуванню ринків. За період, що минув із 2014 року, на ліквідності банків та якості їх активів важко позначилось знецінення гривні на 65 % та зменшення ВВП на 16 %.

Водночас значна уразливість нікуди не зникла. Проблему кредитування пов'язаних осіб так і не було розв'язано, а частка проблемних позик (ПП) залишається високою. Оскільки частка ПП перевищує 30 %, банкам важко відновити ефективне кредитування приватного сектору. Для забезпечення макрофінансової стабільності доведеться наполегливо та стійко впроваджувати нову правову базу, разом із подальшим вдосконаленням підходів до виведення банків із ринку, завершенням реструктуризації банківської системи та подальшим зміцненням нагляду.

В організації діяльності міжнародних кредитних ліній як важливого інструменту фінансової підтримки підприємницького сектору і засобу зміцнення банківської системи важливе місце належить управлінню цим інструментом. Керівництво має забезпечувати дотримання принципів управління. По-перше, всі компоненти кредитної лінії у проектах, що фінансуються в рамках Банку, повинні бути визначені як частина основної інформації про позику / кредит, а управління повинно застосовуватися до всіх компонентів кредитної лінії. Цей огляд показав, що врахування рекомендацій Банком щодо кредитних ліній призводить до кращих результатів. Якщо витрати на встановлення чітких вимог щодо

прийнятності, перегляду та моніторингу допустимих приватних фінансових ініціатив, використання аудитів та звітності щодо їх результатів та оцінки частоти субсидій на фінансових посередників перевищують переваги кредитних ліній, отже, вони не є належним інструментом для досягнення цілей компонента. Зокрема:

- макроекономічна стабільність є дуже важливою; кредитним лініям вдалося мало в умовах високої інфляції;
- кредитна лінія, реалізована у фінансових секторах, які є відносно стабільними та ефективними, в яких домінують приватні фінансові установи, як правило, має набагато вищі результати, ніж кредитна лінія, реалізована в дуже слабких фінансових системах;
- використання надійних фінансових посередників призводить до кращих результатів. Вибір хороших посередників вимагає обґрунтованого аналізу Банку, а також достовірних даних про фінансові показники та якості портфеля від посередників та зовнішнього аудиту для перевірки даних. Необхідно вжити більш ефективних заходів для вимірювання субсидій та обговорення їх масштабів та політики, що лежать в їх основі з державою;
- використання консервативних оцінок попиту на кошти та розміщення кредитної лінії як скромної частки цього попиту може допомогти зменшити ймовірність поганих виплат та необхідність великих скасувань.

Якість у межах Банку для кредитної лінії має бути підвищеною. Група забезпечення якості повинна чітко використовувати внутрішні рекомендації банку для кредитної лінії у своїх відгуках про якість, і їх рейтинги повинні відображати ступінь дотримання цих правил. Мережа також несе відповідальність за лідерство в організації контролю якості під час процесу оцінки.

Це, очевидно, робить процес схвалення компонентів кредитної лінії у великих проектах більш трудомістким і суперечить чинним зусиллям, спрямованим на спрощення взагалі та спрощення обробки кредитів. Але додаткові транзакційні витрати для поліпшення якості кредитної лінії повинні окупитися за умови зниження ставок скасування та кращих результатів.

Складніше покращити інспектування. Знову ж таки, основні показники діяльності повинні бути внесені в оцінку і містити загальну якість портфеля фінансових посередників, а також будь-яку наявну інформацію про ставки погашення кредиту для субкредитів, які фінансуються Банком [12, с. 36-37].

Основні показники та кількісна фінансова інформація повинні бути явними. Для компонентів кредитної лінії, які складають значну частину розглянутого проекту (наприклад, понад 30 % суми кредиту), звіт про виконання проекту не може вважати задовільним те, що основні показники щодо погашення кредитів у фондах Банку, якості портфеля приватних фінансових ініціатив, і деяка міра суми субсидій, яка внесена, відсутні. Крім того, слід надавати докази щодо цих показників ефективності для підтримки оціночних результатів; за відсутності кількісних фінансових доказів про результати цих кредитів не можуть бути адекватно оцінені і будуть вважатися незадовільними.

Зрештою, у зв'язку з діяльністю Міжнародної фінансової корпорації (МФК) в цій галузі, група з оцінювання в межах МФК в наш час проводить дослідження в окремих країнах щодо підтримки установи малих та середніх підприємств через банки. Кредитна лінія містить більшість операцій, охоплених дослідженням. Як видно, підвищення ефективності організації кредитування через міжнародні кредитні лінії для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів потребує від українського фінансового сектору суттєвого перегляду організації діяльності цього фінансового інструменту і докорінного покращення якості його роботи.

Висновки та перспективи подальших розвідок

На основі проведеного дослідження встановлено багатогранний та двобічний характер використання кредитних ліній в організації отримання зовнішньої фінансової допомоги – з одного боку вони сприяють підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів, а з іншого, - можуть погіршити фінансову ситуацію в Україні.

Подальша робота спрямовуватиметься на аналіз діяльності кредитних ліній – встановлення реальних та прихованих загроз їх функціонування, створення економічного та правового механізму відповідального та якісного їх використання задля покращення фінансової ситуації в Україні.

Список літератури

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI / Відомості Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
2. Баєва, О. Роль міжнародного кредиту в розвитку світової економіки / О. Баєва // Галицький економічний вісник. – 2014. – Т. 44. – № 1. – С. 110–114.

3. Бех, М. С. Особливості міжнародного кредитування: Міжнародний валютний фонд і Україна / М. С. Бех // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми, 2013. – Вип. 37. – С. 197–203.
4. Фурман, І. В. Економічна суть і сегментація міжнародного кредитного ринку та розширення ресурсної бази банків за рахунок його функціонування / І. В. Фурман // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 5. – С. 111–113.
5. Вільгельм, С. Глобальна криза та зовнішні борги країн Євросоюзу/ С. Вільгельм // Finance.ua. – 2009. – №5. – С.45-58.
6. Російських, К. Чи будуть кредитувати банки малий і середній бізнес? / К. Російських // Проект "Популярна економіка: моніторинг реформ". – 2013. – №12. – С. 33.
7. Міжнародний валютний фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4.
8. History of Lending Arrangements as of August 31, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr2.aspx?memberKey1=993&date1key=2017-08-31>.
9. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>.
10. Іванов, С. М. Актуальні аспекти використання фінансового інструментарію Світового банку в Україні / С. М. Іванов, К. В. Кліменко, М. В. Савостьяненко // Фінанси України. – 2017. – № 12. – С. 72-76.
11. Документ Групи Світового банку. Україна: Концепція партнерства з країною на 2017-2021 фінансові роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://documents.worldbank.org/curated/en/501881501141799939/pdf/114516-UKRAINIAN-PUBLIC-WBUkraineCPFUKR.pdf>.
12. World Bank Independent evaluation group World Bank Lending for Lines of Credit, 2006. – Washington, D.C. – 80 p.

References

1. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 22.03.2012 r. # 4618-VI. (2012). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
2. Bayeva, O. (2014). Rol' mizhnarodnoho kredytu v rozvytku svitovoyi ekonomiky. *Halyts'kyi ekonomichnyy visnyk*, 44(1), 110-114.
3. Bekh, M. S. (2013). Osoblyvosti mizhnarodnoho kredyтуvannya: Mizhnarodnyy valyutnyy fond i Ukrayina. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivs'koyi systemy Ukrayiny*, 37, 197-203.
4. Furman, I. V. (2014). Ekonomichna sut' i sehmentatsiya mizhnarodnoho kredytnoho rynku ta rozshyrennya resursnoyi bazy bankiv za rakhunok yoho funktsionuvannya. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu*, 5, 111–113.
5. Vil'hel'm, S. (2009). Hlobal'na kryza ta zovnishni borhy krayin Yevrosoyuzu. *Finance.ua*, 5, 45-58.
6. Rosiys'kykh, K. (2013). Chy budut' kredyтуvaty banky малыy i seredniy biznes? *Proekt "Populyarna ekonomika: monitorynh reform*, 12, 33.
7. *Mizhnarodnyy valyutnyy fond*. (2018). Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4.
8. *History of Lending Arrangements as of August 31, 2017*. (2017). Retrieved from: <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr2.aspx?memberKey1=993&date1key=2017-08-31>.
9. *Natsional'nyy bank Ukrayiny*. (n.d.). Retrieved from: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>.
10. Ivanov, S. M., Klimenko, K. V., Savost'yanenko, M. V. (2017). Aktual'ni aspekty vykorystannya finansovoho instrumentariyu Svitovoho banku v Ukrayini. *Finansy Ukrayiny*, 12, 72-76.
11. *Dokument Hrupy Svitovoho banku. Ukrayina: Kontseptsiya partnerstva z krayinoyu na 2017-2021 finansovi roky*. (n.d.). Retrieved from: <http://documents.worldbank.org/curated/en/501881501141799939/pdf/114516-UKRAINIAN-PUBLIC-WBUkraineCPFUKR.pdf>.
12. *World Bank Independent evaluation group World Bank Lending for Lines of Credit*. (2006). Washington, D.C.

Стаття надійшла до редакції 01.06.2018 р.